

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat heti közlönye.

MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

Előfizetési díj:

Egész évre	4 frt.
Félévre	2 "
Negyedévre	1 "

A társulat minden rendű tagjai
a lapot tagdíjaikért kapják.

Ugy a lap szellemi részét illető cikkek,
mint az előfizetési pénzek a „Köznevelő-
dés” szerkesztőségének Gyulafehérvárra a
várra küldendők.

Résen legyünk! . .

Az aranyok próbája a tűz, az erős lelkeknek a kísértetek.

Talán soha sem volt több és nagyobb megpróbáltatásoknak kitéve a lelki erő, s annak hithűsége halhatatlan Alkotójához, mint épen ma.

A forrongó és felforgató forradalmi szellem majd, mint duló orkán, majd mint lágy fuvalmi Zephir jelenik meg a társadalom szellem- és erkölcs-világának minden körében. — Belopózik a magánosok és családok szentélyébe. . . Ott oládkodik a bölcsönél, a betegágyánál, a koporsónál, a sir üregénél. Ott lesekedik a keresztlőnél, az iskolánál, a gyónószéknél, nászünnepélynél s minden gyász vagy öröm ünnepi mozzanatnál. — Hallgatózik a szószék után, ott lappang a templom körül, be-be tekint még a szentek szentjébe is. Néz, keresgél, kutat, figyel, nyomoz, kémkedik minden téren és helyen. Circuit . . keresve, kit hálójába kerítsen, kit elnyeljen, kinek vérét szívja, kit behálózzon, mint a pók. Nemcsak ott van a forradalom szelleme a hit és erkölcsi élet minden mozzanatánál, a szellemi és anyagi kultúra minden bölcsőjénél, virágzásánál és temetésénél. Ott van mindenütt, mint a társadalmi életnek bábája, tan és egészségügyi, életbölcseleti és gazdasági, természet és csillagászat-tudományi, erkölcsnemesítő és igazságszolgáltatási kalauza, s egyuttal sirásója.

Ott van a keresztény társadalom minden polgára mellett, ott lesekedik, hogy amint lelkében az Isten képét valamely szenvedély által meghomályosolni tapasztalja, azt egészen elsőtétitse és ruttá, torzzá tegye, hogy amint abban az igazság dics fényét elhalványulni látja, egészen kiölje; hogy amint az igazságnak, szépek és jónak érzetét benne meggyengülni szemléli, egészen kioltsa, megsemmisítse azt.

Ott áll az emberi szív mellett, hogy a mint annak szeretét lankadni, meghidegülni sejtí, azt egészen megfa-

gyaszza, életétől és rendeltetésétől, fonséges működés képességétől megfoszsa.

Tudja a forradalom szelleme, hogy Isten a szívet ugy alkotta, miszerint lehetetlen, hogy az valamit ne szeressen, azért mindent megtesz, hogy a szív szeretetét a szeretet tárgyától és főczéljától, az örök és végnélküli szeretetre méltóságtól, Istentől elvonja és földi, muló, haszontalan, Isten és a szeretet tárgyával és főczéljával ellentétes hiúságok szeretetére bírja.

Ott áll az emberiség megváltásának bölcsőjénél, hogy az isteni gyermek Jézus jászolyából a világra kiömlő örök fénytenger és üdv remény sugarait elhomályosítsa; hogy az égből földre szállt örök szeretet melegét, mely a világot a hitelenség és pogányság jégburkolta talajában életre kelteni és a keresztény civilizáció, a hit, az Isten eszmének megfelelő eszményi boldogság földjébe átültetni van hivatva, — csirájában jéggé merevítse, üdv és áldástalanná tegye, hogy az emberiség lelki világára a minden létezők örök forrása kutteje és örök rendeltetése iránt a közöny jégkérget és az örök fagyban szendergő tél dermedtő álmát borítsa, hogy az emberiség célját tévesztve megszünjék az lenni, a mi, és meggátoltassék azzá lenni amivé alkotva van.

Ott lézeng az emberiség megdicsőített megváltási jelvényének, a szent keresztnek dicsfénytől sugárzó tövé-nél, hogy a keresztben fakadt üdv és kegyelem forrását áldástalanná tegye, hogy a megváltás isteni művét becsében, értékében és érdemében meggyöngyítse.

Ott reszket az Istennel való meghasonlás felforgató szelleme, mint az örök boszu dühétől villogó szörny a trónok és oltárok zsámolyánál, hogy az igazság jog és vallás-erkölcsiség felforgatásával azokat létalapjukban aláaknázza és feldulja.

Ott settenkedik a koronák körül, hogy azokat a hit, remény, és szeretet gyöngyeitől, a bizalom gyémántjától megfoszsa s sárba tiporja.

Ott van az istenellenes és romboló sajtóban, ott fényeskedik a nyomdák fekete fénymázában, hogy mint sokaknak kebel és szívmelegén ápolt kigyó, mint önpénzökön megvásárolt lassan de biztosan ölü mérég, ápolóit és vásárlóit fojtsa meg.

De megjelenik a sajtó mázában, a fényes paloták csillámos és a szalmás kunyhók festetlen asztalain; ott otthon találva magát, itt otthon keresve magának; onnan felülről áradva mentében, alant romból és pusztit minden lépten-nyomon.

Ott van mindenütt, hogy az emberiség szellemvilágának örök tenyészetét, erkölcs-világának erény-virágaikat még csirájokban, feselő bimbójokban a hideg halál lehetével leforázza. Ezer és ezer cím és czégek alatt lopja be és árulja magát mindenrovára és mindenhol.

E mindenütt és mindenhol ott thont kereső forradalmi szellem bolyongott a közel-napokban bérczes szép hazánk fővárosában, Kolozsvárt is.

Ugyan mit akart a hirhedt nagymester Kolozsvárt, a Korvinok egykori szentélyében, s ma apostoli királyunk kitüntető szeretete által megdicsőített Erdély szívében? Mit akarnak azon szerencsétlen rajongók, kik a körutazó nagymestert meghívták. Hová lett Erdély fénykora, dicsősége? Kolozsvár az észjogi igazságokat a szabadkőművesség panegiricusaitól akarja századok multán eltanulni? Epigonok az óriások nemzetség-fáján, utszéli növények a rölgyek helyén!

Végzetes halált, nemzeti sirt ásnak mindazok, akik e népet, e nemzetet azon alapról, melyen ezer éven keresztül állott leforgatni, azt alatta aláásni, szétrombolni, erkölcsseitől megfosztani, szóval a kereszténység áldásaitól megválni akarják. Előttünk áll rémségeiben a mult század vége, midőn a szabadság, egyenlőség és testvériség hősei a nemzet zsarnokaivá, hóhéraivá lettek, midőn az atheizmussal kaczerkódó szabadkőművesek magukat Franciaországtól magától is függetleníteni akarván, az egész országot földig lealacsonyították és örök szegényfoltot nyomtak rá.

A történelem csálhatlan tükörben állítja szemünk elé, hogy a nemzeti erő bármely irányu szétdarabolás, szétforgácsolás által, csak gyengül és veszít tekintélyében is.

Soha a magyar nemzetnek az összetartásban nyilvánuló erőre nagyobb szüksége nem volt, mint ma a ropant terhekkal szemben, a végmegpróbáltatások nehéz napjaiban. A sok teher által elnyomított és földönfutó koldussá tett nép várva-várja a válság pillanatát; nem gondol Isten, vallás, ősi hite s legszentebb ügyeivel; kész a végletekre, csak hogy valamiképp lerázhassa magáról a már-már elviselhetlenné vált inség békóit.

Azért valóban kapóra jön a forradalmi szellem rajongóinak minden czafrangos ígérete és vakító fényességü

rideg, üres bölcsekedése, melylyel az együgyűeket lépve akarja csalni.

Vigyázzatok azért népek és nemzetek! Ha el nem akartok végkép esni, tekintsetek vissza a lezajlott századok történelmére. Ennek aranylapjain öregek és ifjak, nagyok és kicsinyek, tudósok és kevésbé tudósok, a haza minden fia és polgára megtalálja a keresztény szellem, az evangéliumi bölcsesség, az erkölcsi nagyság, az észjogi örök igazságok, a kimagasló erények, a magyar vitézség, hősiesség, vallásos fenteltség, önfeláldozás, nyíltság és ösztönesség örökre ragyogó példáit; megtalálja a kereszténység azon óriási tűzszlopát, mely a magyar nemzetet ezer éven át, mint Izrael népét a pusztában a tüzes oszlop, világító szövétnekként vezette, — melyek világosan megszabják karjának, lépteinek, szívének, lelkének, elméjének, hit és erkölcsi életének, szóval egész lényének működési körét és irányát.

Ebben remélve hisszük, hogy a mennyei fény világánál és jó példák után Kolozsvár és Erdély józanabb értelmisége nem fog földalatti vakandokok üregébe tévedni.

Ebháti.

XIII. Leo pápa.

Felolvastatott Csik-Csatószegeben, szentséges atyánk 50 éves adozári jubileumának alkalmából, 1887. decz. 31-én rendezett ünnepélyen.

(Folyt.)

Két év mulva visszahivatott Rómába, hol damiatai érsekké és a belga udvarhoz, apostoli nuntiusnak nevezetett ki. A pápa szintugy, mint más souverain fejedelem követeket küld a külföld fejedelmeihez, kik ottan a pápai birodalom s általában az egyház ügyeit képviselik. E követek az általuk birt egyházi méltóság szerint neveztetnek. Nuntius, ki püspöki vagy érseki ranggal bir; internuntius, ki püspöki méltóságot nem bir. Ha pedig egyik-másik nuntius hivatalos állásában bibornoki kalappal tiszteltetik meg, pronuntiusi címmel Belgiumba küldetett. Élteknek e pontjára vonatkozólag írja saját életiratóban:

„ en chrismatis auctus honore
Pontificis nutu Belgica regna petis
Atque tenes adserturus sanctissima Peti
Romanae et fidei credita jura tibi.

Azaz: püspöki méltósággal feldiszítve a pápa Belgiumba küld, hogy ottan küldetésedhez híven szót. Péternek és a római hitnek jogait védjed. — Belgium folytonos harcz és politikai villongások színtere volt kezdettől fogva. Maga a király I. Lipót protestáns és kormányának tagjai a minden szent és hatalom ellen összeesküdött sötét szektának, a szabadkőművességnek tagjai voltak. Ily körülmények között mily súlyos teendők nehezettek az ifjú nuntius vállaira, elképzelhetjük. Brüsszelbe érkezve rövid idő alatt mindenkinek tiszteletét bírta. Kedvelték mind az udvarnál, mind a magas aristocratiai körökben egyaránt, mert széleskörű ismereteivel a tudomány bár-

mely ágához hozzá tudott szólni, művelt modorával nyájasságával pedig mindenkit le tudott bilincselni.

Meglátogatta gyakran a nevelő intézeteket, különösen a jeles Jette Saint-Pierre intézetet. Jelen volt többször a löweni egyetem tudori vitaközösséin; és mindenütt lelkesítő beszédével felvillanyozta a szíveket és az elméket helyes utra terelte. Beszéde gyujtott; példája hatott. Meglátogatta egyenkint a püspököket; sőt a rajnavidékre is kiterjeszté figyelmét.

Majd saját kérelmére 1846-ban visszahivatott. Egészsége a sok munka és ridegebb éghajlat miatt meggyengült és Olaszhon enyhébb levegőjét kívánta. Leirhatatlan az az érzelemnyilvánítás, melynek Belgium a szeretett nuntius bucsuzásánál tanuja volt. Mindenki sietett egy fájdalmas „Istenhozzád“-ot mondani. Maga a király nem tudta fájdalmát elpalástolni; őt ez alkalommal a Lipót-rend lovagiává nevezte ki, és a pápától bibornoki kalapot kért számára, azonban a legnagyobb volt fájdalma a szelid lelkű Lujza királynénak, ki a szentéletű férfinak áldását kikergette gyermekei számára.

Rómába érkezett. XVI. Gergely a perugiaiak kérelmére perugiai püspökké nevezte ki azt, ki már régebben érsek volt, s egyuttal azt 1846. jan. 19-én tartott consistoriumban *bibornokká in pectus*. Általános volt az öröm, midőn azt tisztelheték püspökükben, ki ő év előtt kormányzójuk volt. 31 évig volt főpásztora Perugiának, mely idő alatt minden idejét és tehetségét magaszas hivatalának szentelte. Nem maradhatott azonban távol abban az időben a politikai eseményektől sem. Nagyon hosszas lennék, ha perugiai püspökségének méltatásába bocsátkoznám. Csak egyes eseményeket hozok fel. 1853. dec. 9-én IX. Pius, ki az 1846-ban elhalt XVI. Gergelynek lett utóda, bibornokká nevezte ki (de aktu.) 1860-ban Perugia megszünt egyházi tartomány lenni. Ekkor ragadta magához a piemonti bitorhatalom szentségtörő kezei Délszlország nagyrészét. A püspöki palota megtámadtatott; és a rablók dühének lesz áldozata a püspök testvére, Giuseppe Pecci, a kitünő theologus — kit a püspök a tanintézetek vezetésére hivatott volt meg, — ha Pallavicini hadnagy — később generalis — a vakmerő katonának fegyverét fel nem tartóztatja. A püspök egy missionárius házába menekült. A papnövelde állami épületté alakítottatott át. Erre a püspök saját palotáját megnyitá a fiatal clerusnak; velök étkeztvén, velök sétáltván, buzdítólag és nemesítőleg hatván rájuk. A perugiai clerus, mely akkor nyerte neveltetését, ez időpontot az egyház legszebb napjai közé számítja. — 1861-ben erélyes levelet intézett kétézben is Victor Manó királyhoz, *tiltakozván a polgári házasság ellen*. Következő évben saját papjai feljelentésére perbefogatott, hogy az olasz királyság törvényei ellen izgat. Azonban daczára az államügyész szemtelenkedéseinek, mind az első — mind a másodfoku bíróság felmentette. 1871-ben perugiai püspökségének negyedszázados jubileumát ülte, midőn a papság és polgárság feliratban és a bold. Szűz bronz mellszobrának átnyújtásával fejezte ki hódolatát és szeretetét. 1877-ben de Angelis bibornok halála után *camerlengová neveztetett ki*, mimiatt lakását Rómába kellett áttennie. Camerlengo — (camerarius s. saedis) a szt. székek kamarása, egyike a legnagyobb méltosá-

goknak a bibornoki testületben, a pápa halála után az egyházi vagyonnak legfőbb felügyelője.

Perugiai püspökségének idejére esik az egyháznak leggyászosabb korszaka. Ez időben rabolták el a pápától az annyi századok által szentesített világi uralmat. Nem lesz talán czélszerűtlen e kérdéssel egy keveset toglalkoznunk. Először is: *Hogyan keletkezett a pápának világi uralma?* N. Constantin a 300 éves nérói üldözés után visszaadván az egyháznak békéjét, belátta azt, hogy a császári trónja Krisztus helytartójának trónjával *egy városban* nem lehet, s azért Constantinápolyba tette át széket, Rómát és Olaszországnak nagyrészét a pápának engedve át. A pápák még nem voltak Rómának és környékének ezzel korlátlan urai, mert a császári helytartók is ott voltak. De egy újabb császári rendelet által, melyszerint minden birtok, mely az üldözések alatt a keresztényektől elrablatott, visszaadassék, a pápák Rómában és annak környékén sok fekvő birtoknak tényleges uraivá lettek. A császári helytartók kezdetek lassankint elmaradozni; az ellenséges támadások ellen Rómát csakis a pápák védték; minék következtében ez önkényt urául ismerte el a pápát. Hogy Olaszország a Gótok, Hunok, Vandalok Longobárdok hatalmába nem került, azt a pápának köszönheti. Elismerték ezt magok a császárok is, kik még nagyobb birtokokkal ajándékozták meg őket, hogy annál könnyebben kormányozhassák az egyházat. A pápa souvérainitása tehát tényleg létezett már, s csak alkalomra várt, hogy külelimerés és megerősítés által jogi érvényre emelkedjék. És ez megjött a pápa hozzájárulása nélkül. — 752-ben a Longobárdok megtámadják Itáliát, a pápa nem lévén képes védeni, miután keletről hasztalan kért segélyt, Pipint a frankok királyát hívta segítségül. P. pin legyőzte az ellenséget és visszafoglalta az elrabolt tartományokat, s *azokat örökudókra visszadta a pápának*, egyuttal az elfoglalt városok kulcsait Fuldrád apát és kancellár által szt. Péter sírjára tétette le annak jeléül, hogy azok ezen az egyház birtokát képezendik azon jogzai, melylyel bármely fejedelem bírja országait. ¹⁾ Ezt megerősítették N. Károly és IV. Henrik császárok. Így keletkezett a pápának világi uralma vagy szt. Péter öröksége.

(Vége köv.)

TÁRCZA.

A szenvedés útján.

Miért kedves éltünk, bár a szenvedés
Kinzó sötéten is boruljon rá;
S a széthasított szív hévkönyeit
Habár minden vigasz nélkül sírná?
Miért kedves? . . hiszen magasztos lesz
Az a gyászos felhő, ha a kereszt,
Miként az égen fent a szivárvány
Ragyog, világít és reményt ébreszt.

¹⁾ Azokat, kik Pipin adományozásában csak birtoklási, s nem egyuttal fejedelmi jogokat találnak, figyelmeztetjük azon kornak általános szokására. V. ö. Gr. de Maistre A pápáról. 157—164. ll.

... Talán az a törő fáj, melylyel orvúl
Ravasz, álnok barát szíven döf át;
Vagy, hogy a kétszínű ajak mérget
Olyan gyöngéd szavak között szór rád?
Judási tény ez is s borzalmat szül,
A tiszta szív reá ugy megremeg;
De ily Judása volt Jézusnak is
S eltúrte, bár korán ismerte meg.

Vagy a véletlen az, mely kajánúl
Szívet, lelket benned összetipor,
S fagyasztóan hideg gunynyal szaggat
Minden virág- s lombot életfádról?
Az isteni fényt is, habár sejté,
Szétütni vélte a felbőszült had,
Mely Istenét s Urát feszíté meg,
S toporzékolt ott a kereszt alatt.

Vagy a reményt, e szép varázspellett
Tépdeste szét rongygyá a létvihar,
S lelkedben egy átok terhét vivén
Minden utat be rém és vész takar?
Mi kin lehetett az Jézusunknak,
Midőn tisztán látá, hogy Egyházát,
E földi testét és hő gyermekit
Csak üldözés, kín és veszély várják?

Az bánt talán, hogy e lét oly kehely,
A melynek édjét csak hab képezi;
S bárkit késztetne is tovább a szomj,
Alulról majd üröm s méreg jó ki?
Ilyen kehelyt ivott ki Jézus is,
Ki akkor oszt áldást és életet,
Midőn szomjégetett ajkára csak
Nem enyhítő, de guny-ital csepeg...

Igen, a földi lét bűv álmai
Ragyogjon bár szűz-vágy és fény rajtok,
Eloszlanak és a lélek szárnyai,
Csak Istenért küzdve szépek s nagyok.
A szenvedés termi az égben fent
A létöröm örök virágait...
A szent harmat rajtok Golgotha-vér,
S ezt gyűjteni a hit s élet tanít.

Gáspár István.

Szemelvények Pascal gondolataiból.

Francziából fordította Dr. Lukács Antal.

Az embereknek csak két osztálya létezik: az egyik
bűnösnek hiszi magát, holott igaz; a másik igaznak tartja
magát, pedig bűnös.

Egy dolgot megjegyeztem: hogy bármily szegény is
volt valaki, mégis halálakor hagy hátra valamit.

Minél több szellem van valakiben, annál több emberben
fedez fel eredetiséget. A közönséges ember nem
talál semmi különbséget az egyesek között.

A tudománynak két véglete van, melyek egymással
érintkeznek: egyik a tiszta természeti tudatlanság, melyben
minden ember születik; a másik az, hová a nagy szelle-
mek jutnak, kik midőn mindazt befutották, mit ember tud-
hat, belátják, hogy semmit sem tudnak s így ugyanazon
tudatlanságban találják magukat, a melyből kiindultak.

Csak egy pont van, honnét a festményt jól lehet
látni; a többiek igen távol vagy közel, fenn vagy lent
vannak. Festménynél a látásvlat megmutatja e ponto-, de
az igazságnál s az erkölcsnél mi határozza azt meg?

Biztosan merem állítani, hogyha minden ember tud-
ná, mit beszélnek mások, nem lenne a világon négy jó
barát sem.

(Folyt. köv.)

Utí emlékeimből.

XI.

Salzburg.

Prokupek Sámuel.

(Folyt-tás.)

Salzburg muzeuma, mely Carolina-Augustum nevet
visel, a megtekintést nagyon is megérdemli, kivált történeti
régiségeket tartalmaz. Római és Kelta eredetű tárgyakat
láthatni itt; nagyon érdekes a hangszerek terme, hol ki-
vált a hegedűnek fejlődését ritka példányokban szemlél-
hetjük meg. Vannak továbbá fegyverzetek, costumök a
lovag korból, egyéb emlékek a parasztlázadásból, festvé-
nyek salzburgi művészekről.

Innen kiindulva a franciscanusok templomát vettük
szemügyre. Igen szép basilica, különféle stylusban. Főol-
tárán egy Madonna faragvány fából, a 15-ik századból
származik. Majdnem a szomszédban van sz. Péter benedictinus
apátság, melyet sz. Rupert alapított. Könyvtárt
és különféle gyűjteményeket láthatni benne, de én inkább
a templomot választám s beléptem az Ur e hajlékába,
mely még a 12-dik században épült. Román stylú basilica
keresztahajóval. Oltárképei között sok művészies is van régi
mesterektől. Ugy látszik temetkezési helyül is szolgált,
számos siremlék bizonyítja azt. Sz. Rupertnek is meg van
még siremléke. Megilletőve állottam a kereszténység
egyik apostolának ez ódon siremléke mellett. Eszembe ju-
tott ama kor, melyben a szerzetesek áldásteli munkájokat
megkezdék. Mily emberföltötti kitartással, türelemmel kel-
lett felszerelve lenniök, míg a vadonokból virágzó tarto-
mányokat s népes helységeket alkottak. S ma már mi a
jutalmuk Európa e civilisatorainak? Üldözés és rágalom!
Imámat elrebeve kiindultam e sz. helyről, hogy a tem-
plom melletti temetőt is megnézzem.

Szentelt föld ez, nemcsak azért, mert az Urban el-
hunyt keresztények földi maradványait földi, hanem azért
is, mert vértanuk vére öntözé hajdan. Majdnem függőle-
gesen meredek kőszikla falak környezik két oldalról a te-
metőt, mely kőszikla falban mutogatják sz. Maximus czel-
látit s a régi keresztény templomot, meg azon helyet, hon-
nan sz. Maximust és társait a herulok Juvarium szétdulá-
sakor levették. A felvigyázó elbeszélése szerint keresztény

templom is volt itt. A természet alkotta barlangot a keresztények nagy nehézségek között az isteni tisztelet megteremtésére rendezték. Az üldözések ideje alatt felülről ereszkedtek le egy életveszélyes ösvényen a barlang nyílásaig. Belsejében ma csak kopár falakat láthatni. Vannak fülkék s előcsarnok a hitujoncok számára. Az egyik fülkében oltár is van, hol egyszor az évben miséznek is.

Sok szép siremlék disziti a temetőt, mely a természet által is oly szép, megható jelleggel ékítettet föl; a többi között egy carrarai márvány siremlék egy grófnéé, ki távol halt meg, de nyugodni ide kívánczolt, a vértanuk által megszentelt földbe.

Majdnem dél volt, tehát vezetőm ajánlatára a szomszédos „stifts-keller“-be mentünk, mely az apátságé. Ugy látszik hírneve nem tuzott, mert az udvari helyiség tömve volt vendégekkel. Nagy nehezen helyet kerítettünk s leültem, vezetőm is hasonlóan cselekedett s nyárspolgári élvezettel ivá sörét. De az emberi jogok egyenlőségének ezen nyilvánítását nem igen jó szemmel néz az asztaltársunk, egy distingvált kinézésű öreg ur. Taglejtések, arczfintorgatások s mozdulatai elárulják, hogy a vezető szomszéd-sága nem igen izlik ő neki. Ciceroném ellenben ezt észre sem akará venni, jobban kiterjeszkedett ülőhelyén s törle homlokáról az izzadság cseppjeit s magyarázatá a „stifts-keller“-nek előnyeit. Mignem én előzém meg a kitörő félben lévő vihart s fizetvén, szállodán felé indultunk.

Utközben még megnéztem a római „fontana di Trevi“ mintájára épített usztatót. Fehér márványból épített igen művészi vízmedence, mely véleményem szerint lovak számára igen költséges dolog. Hajdan a herczegérsék lovai fürödtek benne, ma a katonaság felhasználja hasonló célra.

Ebéd után a „Stadtpark“ árnyas lombjai alatt bolyongtam. Igen kedves és szép hely ez. Kanyargó ösvények s a mult századból egy-egy helyt még fennmaradt francia izlésű parkirozás, egy-egy szobor s szökőkút, fényes, „Kursalon“ restauratiók élénkítik s teszik változatos-sá. Van a kertben havasi madarak gyűjteményét tartalmazó madárház s egy érdekes cosmorama, mely a reá fordított gond és költségeket a látóvalók érdekessége s választékossága által elárulja. Van ebben Salzburg városnak is egy képe, mely köralakú s igen részletes; a városnak minden részét kellően feltünteti.

A délutánnak kevésbé forró óráiban arra is rászántam magam, hogy a herczegpüspökök fészket a „Hohen Salzburg“ várat is megtekintsem. Vezetőm is előkerült s lihegve haladott mellettem. Végig menvén a városnak néhány utczáin, a dóm piacán is át a vár alá értünk. Számtalan ösvény, lépcsők, alagutak után a vártérre is feljutottunk.

Egy középkori várac ez meglehetősen jó karban tartva. Jelenleg katonai célokra használtatik s udvara meg minden zuga látogatókkal telve. A várat a 11-ik században építetté az egyik herczegérsék. A 14—15-ik században bővítették. Ostromot is állott ki a parasztlázadás alatt s innen védelmezé magát az akkori érsek, mignem a segélyre siető katonák felmentették s a lázadókat szétszorták.

A várnak ugy látszik privilegizált mutogatói közül hozzánk szegődött egy szemüveges öreg asszonyság s ne-hogy más zekembe essünk, sietve vezérelt a legmagasabb

toronyba fel, honnan széditő, de nagyszerű kilátás nyílt szemünk elé. Magas hegyek: a Gaisberg s Unterberg, a „Steinerne Meer“ s a távolban a még magasabb tyroli alpok körvonalai határolák a völgyet, mely igen számos kastélyaival, a középen futó Salzach folyammal, Salzburg szép épületeivel egy liliputi kis országhoz hasonlítot.

Pápaszemes ciceronénk elkezdé magyarázgatni az előtünk elterülő panorámának egyes részleteit. A jelenlevők figyelemmel hallgatják, csak egy fiatal nő néz aggályljal férje után, ki igen merészen hajolt ki a korlátokon s tekint le a mélységbe. Nevetve a nő aggályát, huzódik vissza a férj s a pillanatra megzavart előadás folytattatik. Össze vissza beszél csomó történeti dolgokat, mignem a figyelem lankadni kezd s tréfás megjegyzések hangzanak fel. A ciceroné méltóságát megsértve érezvén, bosszusan hallgat el s mi zavartalanul gyönyörködhetünk a szép látványon.

Rendkívül sok a kastély Salzburg környékén. Innen majdnem mindeniket láthatni. Ezek közül sok megérdemli a megtekintést. De kiváltképen Hellbrunn, a császári család kastélya. Parkjában vannak híres vizijátékok; mechanicus színház, orgona, nymphabarlang, tánczolókorona stb. Az avatatlan ember leül az asztal mellett lévő kőpadra s ijedten ugrál föl, mert hideg zuhanyt zudit a nyakába. Benn a kastélyban pompás termek, szép gyűjteményekkel.

Távolabb a goth stülű kastély „Anif“ tó közepén, meg Leopoldskron, melyet egyik herczegpüspök építettet s Lajos bajor királynak is volt tulajdona, parkjában szép nagy tóval s mesterséges haltenyészdével. A környéknek azonban legszebb kastélya az olasz stülű „Klesheim“, mely ma Lajos Victor főherczeg nyaralója.

„Staneck“ régi kastély. Nem messze tőle vizesékek és források a salzburgi vízvezetékeknek. Nem messze innen vannak a márványbányák, melyekből Münchenben sok pompás épületet emelt.

A körültekintéssel jó sok időt eltölténk, míg végre ciceronénk figyelmeztetett, hogy még látóvalók vannak a várban. Lebukdácsolva a meredek lépcsőkön s más kényelmesebb csarnokokon fel a vár dísztermébe értünk.

Nagyterem festvényekkel, de üres. Csupán egy goth kemence áll az egyik szegletben. Különféle s többnyire a sz. Írásból vett jelezetek vannak rajta kidomborítva. A terem mellett mutatá ciceronénk Eberhard érsek hálótermét is.

A várkápornában a 12 apostolnak vörös márvány szobrát mutogatják, meg egy zászlót, melyet állítólag Mária Thérézia használt volna akkor, midőn a pozsonyi országgyűlésen hű magyarjait szöllítá fel trónjának megvédésére.

Lemenvén a várból, kellemes, hűvös szellő kezdett lengedezni, bebarangoltam újra a várost. Megnéztem a „Sigmundsthor“-t mely a „Mönchsberg“-nek egyik sziklafalán van kivágva 131 meter hosszúságban. A mult században vágatá át Zsigmond herczegpüspök. Tekintve ama kor eszközeit szép munka. Az alagut a várost Ridenburg külvárossal köti össze, tulsó oldalán sz. Zsigmondnak márvány szobra áll.

Hasonlóan a „Mönchsberg“ szikla oldalán van vésvé a híres nyári lóvada. Hasonlit a római amphiteatrumok-

hoz, arkadok és karzatokkal. Régebben a nemesség tartá itt Ravalkadjait, ma a katonaság használja.

Ujabb időben a touristák el nem mulasztják a nemessze magasló „Gaisberg“-re is feimenni, mi annál könynyebb, mert már fogaskerekű vasut viszi föl őket. „Gaisberget“ osztrák Riginek nevezék el s ámbár a Rigi vasutnak merész építményei, szédítő mélységek fölötti hidjai itt föl nem találhatók. A kilátás a tetőről azonban megközelelti a Rigiőről látható panorámát. A környéknek hét kisebb nagyobb tavát, az alpoknak hófedett ormait, lenn a mélységben számtalan falvat, városokat, a buja zöld völgyeket s a sötétlő erdőket látja szeméi előtt a hegy magaslatán álló, s bizonyára e látvány kellően kárpótolja a tett fáradságot. Nekem azonban időm nem engedé, hogy még egy napot Salzburgban töltsék, mert ennyi idő szükséges lett volna a gaisbergi kirándulásra.

Másnap reggel vidáman keltem vándor utamra tovább s a vonatról míg csak leheté folyvást néztem a kedves várost, míg nem egy kanyarulatnál eltűnt előlem, de kedves emléke folyvást lelki szemeim előtt lebeg.

(Folyt. köv.)

KISEBB KÖZLEMÉNYEK.

— **Rektifikáljunk!** Multkori s-zámunknak a kolozsvári „Protestáns Közlöny“-re vonatkozó rövidke közleményében azt mondtuk, hogy nevezett lappal piszkolódó polémiába minden provokáció dacára sem bocsátkozunk, hanem egyszerűen az esetleges ferditésekkel szemben az igazság konstatálására fogunk szortikozni. Nos hát ezen tisztünknek akarunk jelenleg is eleget tenni. — Azt mondja a „Pr. Közl.“ a 7. szám egyik közleményében, hogy: „A pápa egyházi és világi hatalma együttl, nem valami világholdogító eszme már ma.“ — Hát, t. Kollega ur! ez egy igen szűk látókörről s nagy mérvű elfogultságról tanuskodó nyilatkozat, mely amellet nem is igaz. Napról-napra megczáfolják azt azon protestans és pogány nemzetek államai, melyek ma jobban mint valaha versenyezve keresik az érintkezési pontokat a Vatikán fenéséges foglyával, bizonyára nemcsak, mint az egyházi hatalom legfőbb képviselőjével, hanem mint olyannal, kinek a világi ügyekbe is van utólrhetlen nagy erkölcsi tekintélyénél fogva némi *csékély* befolyása. De eklatansul megczáfolja honi prot. atyánkfiainak ezen kicsiny szerű felfogását egy prot. világlap, a londoni „Daily Telegraph“, mely a pápa aranymiséje alkalmából vezérczikkezvén, a többek között így ír:

„Mindem embertaj, mindennemü hit, mindennemü gondolkodás emberei közös okot találnak az öröme az oly fényes és ünnepélyes elismerésben, melyben XIII. Leo részesült, ez az ember-szeretettel teit hatalmasság, ez oly bölcs férfiú, kinek jótéteményeiért halát ad a polgárosult világ a pápai trónra lépte óta. A pápai jubileum különösen Nagy-Britannia népeit érdeklí, mivel szeretett uralkodónóknak alkalmat nyújtott megújítani a barátságos viszonyt a szentszékekkel, amely három század óta meg volt szakitva, gyakran hazánk nagy kárára. Azon szempontok, melyek érvényesülnek és pedig szolid alapon remélni

engedik az érintkezés tartós megújítását a Vatikán és st.-james-i kabinet közt, valóban nehezen engedik elképzelni az éles animositást, mely a pápaság iránt ő felsége uralkodásának első napjaiban az angolok nagy részéről nyilvánult, valamint az angol nemzet dühös és esztelen izgékonyosságát negyven év előtt, amidőn a „római püspök“ szervezte a katolikus hierarchiát az országban. A harag e kitörése és az esztelen izgatottság óta az angol kormány több ízben volt képviselve Rómában. „Nem hivatalos“ ügynökei közül bold. Amphill lord egyike volt a kiválóbbaknak. Ez időben csak egyszerűen Odo Russelnek hívták, aki a flórenczi angol követség n.ásodik titkárának címével s jellegével „rendeletből“ Rómában több éven át székelt és számtalan bizalmas ügyet végezett a sz. székkel oly módon, hogy megállapította hírnevét mint egyike a legügyesebb és legszerencsésebb európai diplomatáknak. Most, őszinte bizalommal hiszszük, hogy örökre megszűnt mindama bizalmatlanság, gyanúsítás és ellenségeskedés, amely ő felsége katolikus alattvalóit terhelte és oly súlyosan sujtotta. Mindenesetre óhajtható, hogy így legyen; mert a római pápa szellemi hatalmasság hazánkban, amelylyel több nyilvánvaló okból kormányunknak igyekeznie kell a legjobb viszonyt fentartani, ő valósi uralmat gyakorol szigetlakóink 6 milliója fölött és e hatalom nem iparkodik semmikép sem lerontani a kath. angolok hűségét legitim világi uralkodójuk iránt. Mint királynő és császárnő Viktoria ő felsége tiz millió kath. alattvaló hódolatát fogadja, akik XIII. Leóban egyházuk fejtét tisztelik. A brit birodalomban van most 35 érseki, 86 püspöki szék, 19 vikariatust és 10 ap. prefektúra. A katolikusok a parlamentben 32 peer és 80 képviselő által vesznek részt; egy római kath. a kabinet tagja és 9 hitsorsosuk a királynő magántanácsában foglal helyet. Az ország 40 peer-je, 20 főnemese, 51 baronetje legfőbb páztorának ismeri el a pápát. Ily körülmények közt ajánlatos és jogos, hogy Nagy-Britannia hivatalosan legyen képviselve a vatikáni udvarnál. A főnemlített külön követség küldése remélnünk engedi, hogy ez észszerű megegyezés rövid idő alatt megvalósul.“

— **Vidéki levél.** Általános tapasztalat bizonyítja, miszerint minden jó és szükséges dolog kivitele csak úgy történhetik meg, ha ahoz a megkivántató anyagi támogatások is közreműködnek. Ily üdvös, czéljában fontos ügy kivitele foglalkoztatta a tanügyet szívükben hordozó gyergyó tölgyesi rom. kath. iskolaszék tagjait is, midőn beláták azt, hogy manapság iskolájok a cultura követelményeinek csak úgy felel meg, szellemi előhaladása a kívánalom magaslatára akként emelkedhetik, ha azzal az anyagi támogatások is karöltve járnak. Tudván azt, hogy Gyó-Tölgyes rom. kath. hitközsége hazánk legkeletibb szögletében többféle nemzetiségek közé van beékelve, s mint szegény telepítvény és község kevés jövedelemmel rendelkezik, leginkább van hivatva megadni és fölhasználni minden kedvező körülményt arra, hogy mostoha anyagi helyzetben lévő iskolapénztára gyarapításán lehetőleg segítsen: annak javára egy „zártkörű táncszestélyt“ rendezett.

Fáradozásának meglett a haszna, mert az meglehetősen őszszegben meghozta az ohajtott eredményt, amennyi-

ben az elárusított jegyek, belépti-díjak-és felülfizetésekből bekerült 118 frt 25 kr., miből leszámítva a kiadásokat: maradt 72 frt 54 kr, tiszta jövedelem.

A hála-és kötelesség érzetétől ösztönözve nem mulaszthatom el e helyen a nemes szívű gyűjtők-és felülfizetőknek adományait, melyek az összegnek oroslán részét teszik, a nyilvános beszámolás szempontjából hálás köszönetem mellett egyuttal nyugtázni. U. i. Gyó-szt-Miklósról nt. Görög Jóáchim örm. katn. lelkész ur gyűjtéséből bejött 17 frt. Nt. Ferenczi Károly plebános urtól 5 frt. Tkts Imre Dénes erdőrendező urtól 5 frt; egy-egy belépti-jegy megvettek tkts Kunsz Kornél polg. isk. tanár ur 1 frttal; tkts Bocsánczi István és Avéd Kristóf kereskedő urak 1-1 frttal. Ditróból. Tkts Vendl Aladár polg. isk. tanár ur gyűjtéséből 11 frt 65 kr. tkts Borka Lajos tanító ur küldött 60 kr. Szárhegyről: Tkts Várteréz Bogdán vendéglős ur gyűjtéséből 3 frt 20 kr, Borszékről: t. P. Kiss Alfonz úrtól 2 frt; a békási értelmiségtől 6 frt. Felülfizettek Tölgyesből: tkts idősb Török Antal ur 2 frtot; tkts Haszszám Machmed ur 2 frtot; tkts Ferenczi István ur 1 frtot; tkts Musulin János ur 1 frtot; tkts Dobrán Ágoston ur 1 frt és Tkts Spir Jánosné asszony-ság 1 frtot.

Midőn e nemes szívű adakozóknak az iskolaszék nevében egyenkint és összesen hálás köszönetemet nyilvánom: kérem a minden jóknak Adóját, fizesse vissza nekik ezerszeresen ezen adományokat, hogy jótékonyágukat az emberiség javára ezután is számtalanszor éreztethessék! — Éljenek soká! Gyó-Tölgyes, 1888. február hó 16 án az iskolaszék megbizásából: Brassay József tanító, iskolaszéki jegyző.

Irodalom.

— Beküldetett: **A budapesti szépirodalmi kör** választmányának jelentése az 1887 évről. Ezen jelentésből kivethető első sorban, hogy ennek is, mint sok más egyesületnek a tagdíjak benemfizetése és a tömérdek hátralékok miatt sokat kell küzdenie az anyagi bajokkal; továbbá, hogy a kör 9 tagot (mind a 9 tag pártoló tag) a tagsági díj meg nem fizetése miatt kénytelen volt a körből kizárni (a kizárt tagok névsorát közli). Végre hogy a kör 29 szakulést és 8 nyilvános fololvasást, melyen 4 vendég dolgozata is szerepelt, tartott. Daczára anyagi silány állapotának pályázatot hirdet, melyen nem tagok is részt vehetnek. Kívántatik t. i egy *elbeszélés* vagy *rajz* a jelen magyar társadalmi életből. — Jutalma 50 frank aranyban. Pályázati határidő 1888 márczius 21 napja.

— Megjelent: **Katholikus hitoktatás**. Havi folyóirat a hitoktatás elméleti és gyakorlati művelésére. III. évf. 2 szám. Előf. díj egész évre 3 frt. félévre 1 frt 55 kr. Szerkeszti és kiadja Fonyó Pál. Kalocsán. Ajánljuk e jeles füzeteket hittanáraink becses figyelmébe.

— Megjelent: **„A bölcsészeti folyóirat“** ünnepi füzete (IV. f.) XIII. Leo ő szentsége aranymiséjére. Szerkesztik és kiadják Dr Kiss János és Dr Palmer János, csanád egyházmegyei áldozárok, Temesváron. Az igen csinosan kiállított, pápa ő szentsége arcképével díszített

füzetnek tartalma: Ajánlás XIII Leonak a bölcsellettudomány tanítójának. Az állag fogalma Aristotelesnél. Az eleaták vallás bölcséleti nézetei. A bölcsészettörténet tudomány fejlesztő hatásáról. Aquinói szt. Tamás philosophiai álláspontja összehasonlítva Kantéval. Vallás és vallások. A problematizmus és az eszméiedés méretei. Az izlés. A boldogság, erény és üdvösség eszméje. A nyelv eredetéről. A valódi természetbölcsélet szelleme. Az emberi lélek halhatatlansága. Tudás és hit. Inductio és az iskola. A szabadság eszméje. Keresztény-bölcsélet szempontból. — Ajáljuk e kitünő folyóiratot t. olvasóinknak b. figyelmébe.

— Megjelent: **„Magyar Sion.“** Egyházirodalmi folyóirat második évfolyam januári füzet. Szerkesztik és kiadják a papneveldei tanárok Esztergomban. Előfizetési díj egész évre 6 frt. Tartalma: Kicsoda Krisztus az ember fia? A fegyveres béke. Emléksorok a pápa jubileumáról. Az érsekújvári erőd alapítása. Irodalom és művészet. Rövid közlemények.

— Megjelent: **Képes Missió-könyvtár** a kath. nép számára II. f. Szerkeszti Nögly István. Ezen könyvtár méltóan csatlakozik az előbbi lapokhoz mint kiegészítő.

— Megjelent: **Ultramontán levelek**. Irta Dr. Stanczel Ferencz, Nagyvárad-egyházmegyei I. sz. áldozár, nyug. egyetemi tanár. Nagyvárad 1888 8° 198. I. Ára 1 frt 20 kr. Megrendelhető Karsch Lollionnál Nagyváradon. Szerző 15 levélben szép ismereteiről és szilárd meggyőződéséről tesz tanuságot. A 15 levélnek czimpei: Liberalizmus és egyházszerep. Az opportunitás elve. A ridég ultramontán elvek. Liberalis tudósok. Szerzetes és világi pap, vagy az arany középut. Ultramontanizmus és katholicizmus. Az emberi nem érett korszaka. A liberális állam önvédelme. Amerikai rendszer. Polgári házasság. A liberális plebános. Felekezetenlküli állam in praxi. Excentrikus tudósok, praktikus papok. Modus vivendi. Kiegyezés a liberalizmussal. Ajáljuk e jeles művet t. olvasóink b. figyelmébe.

— **„Armenia.“** Magyar-örmény havi szemle. II. évf. 2 szám. Szerkesztik és kiadják: Govrik Gergely és Szongott Kristóf Szamosújvárt. Előfizetési díja egész évre 4 frt, félévre 2 frt. Tartalma: Az ávárájéi csalogány (költemény). — Kirándulás Áni romjaihoz. — Váhakén. — Besigtháslián dalaiból. — A talusi örmény kötelességei. — Az örmények állása az európai társadalomban. — A szépvizi örmény telep. — Agathangelos történelemirő. — Szákó — Marbeau Ede folyóiratáról. — Kisebb közlemények és hírek. — Az örmény irodalomban járatlanok lévén, ezen vállalatot érdemleges bírálat alá nem vehetjük; annyit azonban örömmel jelzünk, hogy kiállítása még a nagy városi nyomdászoknak is díszére válnék. Ajáljuk az érdeklődők figyelmébe.

— Megjelent: Steierországban Windischgráczban kéthetenként jelenik meg **„Égikert“** című képes folyóirat a kathol. itjuság számára magyar nyelven. Egész évi ára csak 85 kr. Ajáljuk e folyóiratot a szülék és nevelőknek.

— Uj zenemű jelent meg Stein János kolozsvári m. k. egyetemi könyvtáros és kiadónál: Jakab Ödön **„Sze-gény Radóné“** népszinművének eredeti dalai. Ára 1 frt.

A NAPI ESEMÉNYEK KÖRÉBŐL.

— **Jelentés.** Az erd. rom. kath. irod. társulat szakosztályai f. hó 26-án délelőtt 11 órakor a püspöki Lyceum egyik tantermében összes ülést tartanak. Felolvasni fog: Dr Sándorffy Nándor a tiszta szellemek alkotmánytanából.

— **Nyilvános köszönet.** Tordai László görögnyelvcsőri m. k. állami iskolai igazgatótanító lapunk utján is nyílt és szívből fakadt hála-köszönetet kíván mondani Püspök urunk ö Nagyméltóságának, ki őt 1886 ban 25 frttal, a marosi esperesi kerületben 1887-ben tett főpásztori körut alkalmával 10 frttal — megjutalmazni, legujbban pedig a „Köz művelődés“-t számára is megrendelni kegyeskedett. Ugyszintén háliját fejezi ki ft. Kovács Ferencz apát-főesperes-mvásárhelyi plebános ur ő nsga és Nt. Bálinth Gergely görögnyeli plebános ur iránt a vele szemben többször tanusított jó indulatért. —

— **Nyilvánosköszönet.** — Alólirt a nyáradszentannai román kath. fiókegyház hiveinek nevében legalázatosabb hálas köszönetet mond Nagyméltóságú Püspök Urunknak, legkegyelmesebb Atyjának azon leggondosabb atyai figyelméért és nagylelkűségéért, melynélfogva nevezett fiókegyháznak 30 frtot kegyeskedett ajándékozni, hogy ezen 30 frton két harangjok számára harangállványt építsenek. Alázatos imaszerű fohászokban rebegek főpásztori kegyben részesített hives lelkipásztorukkal egyesülten: Isten fizesse! Szentháromság, 1888. febr. 18. Szabó György plebános.

— **Nyilvános küszönet.** Főtisztelendő Both Ferencz, szárhegyi plebános ur a szal. szt Ferenczről cz. irodalmi iskolánk iránti jóindulatának és szívélyes ügybuzgalmának igen szép tünjelét adta, midőn annak szerény pénztárát 5 frt 20 kerral kegyeskedett gyarapítani. Fogadja a ft. plebános ur a kör tagjainak legforróbb háliját és köszönetét, kik mindannyian szívből esdik Istentől egy hosszú boldog élet jutalmát. Gáspár István, a kör elnöke.

— **Ökölásul honi prot. atyánkfainak!** A „Newyork Independent“ című prot. lap a pápai jubileum alkalmából meleg hangon írt cikkben üdvözölvén ő szentségét s igen szép vonásokban méltatván az ő életét és működését, a többek között ezt mondja: „Mi részünkről felajánljuk neki *gyermeki* üdvözlötünket Krisztus nevében, kit mind a ketten, a pápa is a protestáns is, leborulva imádnak.“ — Hová sülyed ezen magas nézőponttal szemben az erdélyi protestantismus hivatalos képviselője, a kolozsvári „Prot. Közlöny“ azon gunyos, pietástalan megjegyzésével, hogy: „Megtörtént már a pápa jubileuma is, minden szerencsétlenség nélkül.“?!

— **A kolozsvári „Prot. Közl.“ mosakodik.** Multkori replikánkban egy rövidke bünlajstromot tartottunk a Kollega szemé elé, indokolandók, hogy őt nem tartjuk olyan „tisztességes“ ellenfélnek, kivel érdemleges vitába lehetne bocsátkozni. Ez hatott. Most kézzel-lábbal,

nos meg *tele* torokkal tiltakozik, hogy mi őt ne gyanusítsuk azzal, hogy ő a kath. intézményeket támadná. Az ártatlan! De hát beszéljen maga az „ártatlanul gyanusított.“ — „Tudjuk, — írja nyomban ama pathetikus tiltakozás után s mintegy indokolólag — hogy a kath. klerus és a katolicismus „in se“, egy és ugyanaz, megoszthatatlan. Önök minden, a hives semmi. Önök a bünbocsátó, absolut hatalom, a hives engedelmekedő *páriák*. Am, mi soha sem bántjuk a katolicismust, tehát a hives egyetemét, hanem önöket, kik magukat szenteknek tartják; önöket, kik *gyönyört látszanak találni abban, ha visszaélhetnek a tudatlansággal, a bigottsággal és a kik az elkarhozást nem a lelkiismeret gyöttrődésében keresik, hanem az ördöggel fenyegetik.* Bár ellenkeznek telfogásunkkal, meggyőződésünkkel, mi a kath. intézményeket nem támadjuk; a mit évezredek építettek föl, csak évszázadok fogják ledönteni. *Sajnáljuk azokat, kik igába vannak fogva, de elítéljük azokat, kik az igát készítik.* — Ime, minden egyes szava a legelfogultabb gyűlölettel, ferdítéssel és gyalázkodó rágalmakkal telt támadás — és mi őt még se gyanusítsuk. Az ilyen eljárást nevezzük mi azon „tisztesség“ hiányának, mi miatt Önt t. Kolléga! nem tartjuk „méltó“ ellenfélnek. — Apropos! ama „bizonyos“ urral tessék máshelyt végezni, ránk nézve egészen közömbös. — A „csikszere-dai missióra“ nézve pedig ismételtlen kinyilatkoztatjuk, hogy cikkiró állítása szerint, annak felállítására a „Kultur-Egylet“ segélye nem egyenesen, hanem kerülő uton lett igénybe véve s ezen állítás megczáfólása végett most azon feszültségre hivatkozni, mely az EMKE és az erdélyi protestánsok között, ezeknek, mint betolakodó kufároknak kiutasítása folytán beállott, legalább is mosolyt gerjesztő naivság.

— **Ebből is okulhatnak honi prot. atyánkfiai.** A New York Herald prot. világlap a pápától, jubileuma alkalmából őt üdvözölve, áldást kért olvasóira és a lap ügyeinek jó menetére, mit megnyervén, következő szavakban mond köszönetet a ritka kegyért: „Kötelességünk nyilvánosan megköszönni a pápának jó kivánóságait a Heraldra vonatkozólag s áldását igaz hálaival fogadni el. A Gondviselés intézkedése szerint XIII. Leo pápá e főt-dőn a legnagyobb méltóság. Áldásának viszonzásau tehát a Herald ő szentsége elé legőszintébb üdvkivánatait terjeszti, ohajtva, hogy uralkodása hosszú és boldog legyen.“

— **Szives kérdezősködésre** sietünk tudomásul adni, hogy a „Mindentudás és Nemtudás“ című jeles cikk szerzője nsgs Radányi József ur, egy kitünően művelt kath. világi férfiú, jelenleg nyugalmazott miniszteri számtanácsos, lakik Brassóban, ki ezután is fogja szerencsétlenni lapunkat magvas cikkeivel.

JÓ KERESÉST!

Bizalmas személyeket keresünk sorsjegyek eladására részletfizetés mellett az 1883. évi XXXI. t. cz. értelmében.

Magas jutalékot esetleg havi fizetés is adunk.

Fővárosi váltóüzlet társaság.

ADLER és TÁRSA Budapestén. 25—16

Kiadja: Az erdélyi rom. kath. irodalmi társulat. Felelős szerkesztő: Dr. TÓDOR JÓZSEF.

Szerkesztőtársak: Dr. CSERNI BÉLA, PAL ISTVAN, STRAUBERT ÖDÖN, Dr. VERESS FERENCZ.

Nyomatott Papp és Ferdinándnál a püsp. lyc. nyomdában Gyulafehérvárrt.